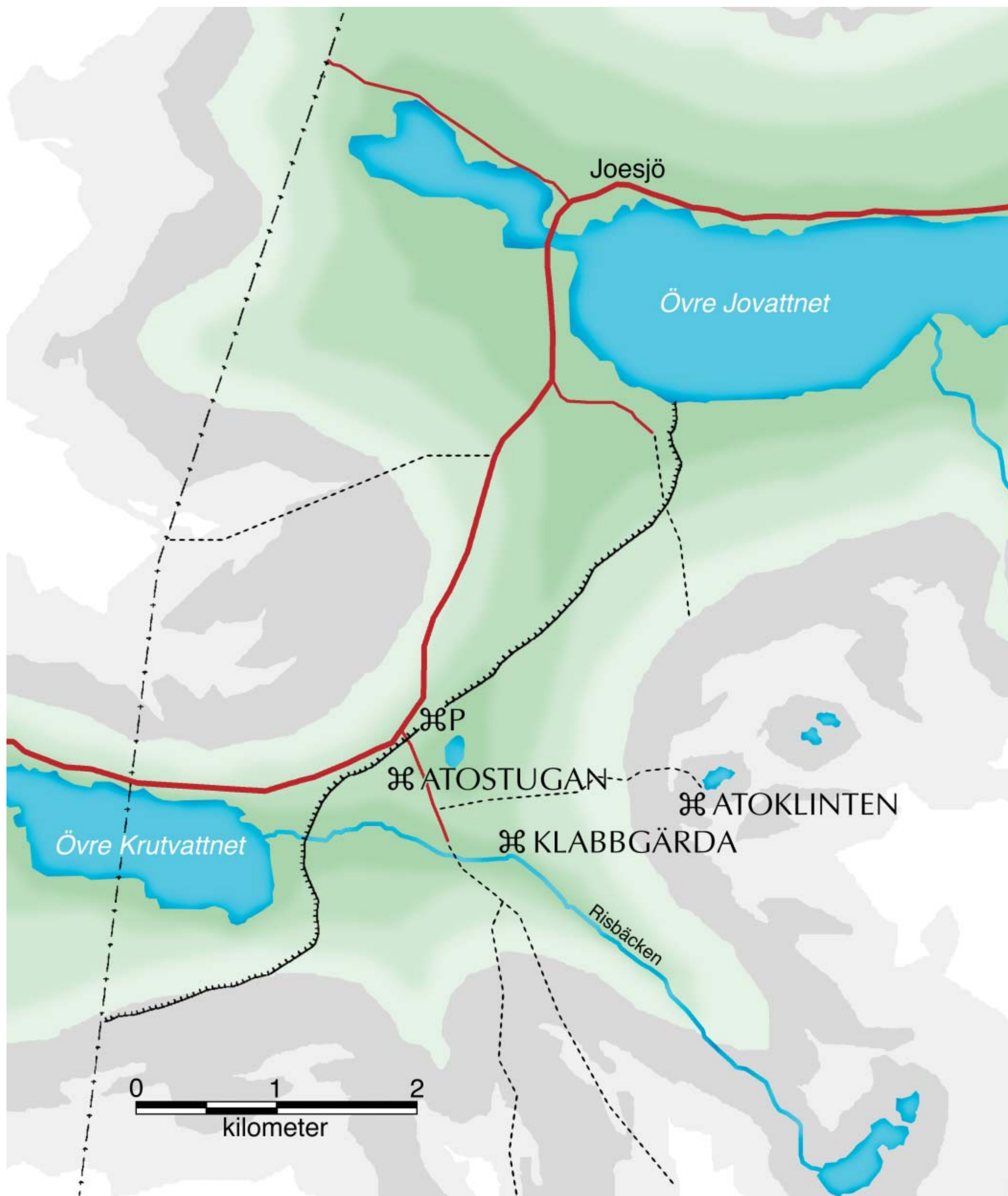

ATOKKLIMPEN

TÄRNAFJÄLLENS SMÖRGÅSBORD

Vapstlandet

Du befinner Dig nu i Vapstensamernas land, ett område som upptar södra och sydvästra delen av Tärna socken samt en del av nordvästra Vilhelmina socken. Vapstensamerna har sitt sommarland bland annat väster om Atoklinten, på Boxfjället. Under vintern flyttar de med renarna ända ned mot Örträsk i Lycksele kommun, en flyttning på närmare 40 mil.

Tärnafjällens smörgåsbord

Här från parkeringen kan Du göra en spännande vandring genom samernas historia! Följ traktorvägen 700 meter fram till Atostugan. Den lilla stugan uppfördes på 1920-talet av samefamiljen Klementsson, men familjen uppmanades riva stugan. Det var då förbjudet för samer att bygga fasta byggnader i fjällområdet! Denna diskriminerande lag ändrades 1928 och stugan fick stå kvar.

Tusen meter över havet

Från Atostugan går en tre kilometer rösad led upp till toppen av Atoklimpen, som ligger 1 006 meter över havet. Under vandringen passerar Du ett stort område med död fjällbjörkskog. Björkarna har dödats av björkmätarlarver, som ätit upp alla blad.

Rasta bland fjällnejlikor

Ett lämpligt rastställe hittar Du vid den lilla sjön vid foten av Atoklinten. Här uppe är allt vatten drickbart. Väl uppe på den säreget formade Atoklimpen kan Du passa på att studera fjällets många geologiska och botaniska sevärdheter. När Du kommit tillbaka till Atostugan, gå söderut till Risbäcken. Där hittar Du en gammal renskiljningsplats.

DEN DÄR

ATOKLIMPEN – SAMERNAS HELIGA FJÄLL

Offerplatser

Sedan långt tillbaka har Atoklimpen betraktats som ett heligt fjäll. Ato betyder på samiska ”den där” vilket syftar på att fjället var så heligt att det inte fick nämnas direkt vid namn. Enligt den samiska traditionen var Atoklimpen gudarnas högberg och man bad och offrade till själva toppen. Den kunde även tillropas vid fara eller olycka.

Lämna en offergåva

En modern offerplats hittar Du under toppen av den första branta backen upp på fjället. Stenhällen har formen av ett stort halvklot. I springorna i stenen skall Du lägga en slant för fortsatt lycka. Riskera inte att utsätta Dig för de fasansfulla olyckor som drabbar den som bortför en offergåva!

Nåiden Lorvat

I slutet av 1700-talet levde nåiden Lorvat. Han offrade vid Atoklimpen. Det kunde vara ett stycke renkött, en fågel eller en fisk. Var och en för de tre näringarna renskötseln, jakten och fisket.

Skuggmannen

På Atoklimpens sydvästra sida, ovanför Risbäcken, har enligt sägnen Soejvengele (Skuggmannen) sin grav. Han var enligt sägnen same och mycket lång, lika lång som sin egen skugga när solen stod lågt. Graven är en hällgrav och mycket omtalad i den lokala traditionen, inte bara som grav utan även som kultplats.

Gav kraft och lycka

Soejvengele ansågs vakta och skydda förråd som samerna hade i närheten av hans grav. Han kunde också ge kraft och lycka åt samerna. Om man offrade till Soejvengele trodde man att hans skugga skulle följa med och föra lycka med sig.

Lagd i akkja

En arkeologisk undersökning 1950 visade att den döde var lagd på marken, troligen i en akkja. Gravens botten var klädd med näver med akkjan ovanpå. Det skelettmaterial som hittades bortfördes till Nordiska museet i Stockholm. Analyser av skelettet visade att den döde var en 30–40 år gammal man som var 160 cm lång.

*Skuggmannens grav, byggd av kantställda skifferhällor.
Foto: Jans Heinerud, Västerbottens museum.
The shadowman's grave, made of slate, placed edgewise.*

Nya fynd

Hösten 2001 genomförde Västerbottens museum ytterligare en undersökning av graven. Förutom skelettdelar hittades en kniv och en yxa. Kniven och yxan var gåvor den döde fått med sig i graven. Dateringen av skelettdelarna visade att den döde levde på 1400-talet. Man hittade också ett 20-tal mynt från 1900-talet. Mynten bör ses som vörnadsgåvor till den döde.

Offerplatser och gravar är exempel på fornlämningar i samiskt område. Det innebär att de skyddas av Kulturminneslagen. Den är till för att skydda vårt gemensamma kulturarv. Det är allas vår skyldighet att se till att generationer efter oss kan se och förstå hur människor levde förr.

*Bilden visar hur graven rekonstruerades efter undersökningen 2001. Fynden och benen har lagts samman med det övriga benmaterialet från Nordiska museet och återbegravts på sin ursprungliga plats. Foto: Jans Heinerud, Västerbottens museum.
The picture shows the reconstruction of the grave after the investigation in 2001. The find and the bones have been placed together with the rest of the bone material from Nordiska museet, and has been reburied on the original site.*

Atoklimpen

Make an interesting journey through Sami history! Follow the road to Atostugan where you will find a footpath leading to the top of Atoklimpen. Atoklimpen has been regarded as a holy mountain in Sami tradition for a long time. It was the home of the gods and the Sami prayed and sacrificed to it.

On the southwest side of the mountain, Suoivengella – the Shadowman – has his grave, according to the legend. He was a Sami and as tall as his own shadow when the sun was low. When people sacrificed to him, they believed that his shadow followed them and brought power and good fortune. An archaeological investigation in 1950 shows that the body was a man between 30 and 40 years of age. He was 160 cm tall. The skeleton material was brought to Nordiska museet in Stockholm.

A new investigation was carried out in the autumn of 2001. In addition to parts of the skeleton, gifts in the form of a knife and an axe were found in the grave. The dating of the skeleton parts indicates that the man lived during the 15th century. The find and the bones have been placed together with the rest of the bone material from Nordiska museet, and has been reburied on the original site.